

VREME

EVROPA I SRBIJA

KAJGANA SA
ŠEĆEROM

150 DIN

19. JUL 2007.

BROJ 863

29/07

General Zdravko Ponoš

**VOJSKA SRBIJE PO
NATO STANDARDIMA**

SVET AVIJACIJE >> PLASTIČNI "BOING"

VOJSKA SRBIJE PO N

Tribinom “Reforma Vojske Srbije – dokle se stiglo i šta dalje”, održanom u beogradskom Medija centru 14. jula, nedeljnik “Vreme” i Fondacija “Fridrih Ebert” otvorili su novi ciklus rasprava o vitalnim pitanjima našeg društva. Postoji mnogo razloga što se u petu godinu saradnje sa Fondacijom “Fridrih Ebert” ušlo baš sa ovom temom: reforma sistema bezbednosti, čiji je vojska ključni deo, jedan je od uslova za evroatlantske integracije, ali i predmet sve žešćih polemika na ovdašnjoj političkoj sceni. To pitanje je aktuelizovano ne samo zbog rastuće neizvesnosti oko statusa Kosova već i zato što direktno dotiče ogroman broj građana Srbije, zbog sredstava koja se za vojsku izdvajaju iz prikupljenog poreza, dužine služenja vojnog roka i, konačno, opšte bezbednosti koju, uz ostale elemente sistema, garantuje i vojska. Tim pre što je Vojska Srbije u dvadeset prvi vek ušla sa olovnim balastom Miloševićevog nasleđa, koje je potopilo brojne pokušaje reforme u prvih nekoliko godina obnove demokratije u Srbiji.

Činjenica je, ipak, da uprkos brojnim političkim problemima i hroničnoj besparici vojska prolazi kroz fazu intenzivne transformacije, koja ima za cilj potpun prelazak sa regrutnog na profesionalni sistem do 2010. godine. O izazovima i preprekama na tom putu na tribini je govorio general-potpukovnik Zdravko Ponoš, načelnik Generalštaba Vojske Srbije, a učestvovali su i Filip Švarn, odgovorni urednik nedeljnika “Vreme”, i novinar Dejan Anastasijević kao voditelj tribine.

***

VODITELJ: Čast mi je da pozdravim načelnika Generalštaba generala Zdravka Ponoša. Zahvaljujem se i njemu i svima vama koji ste danas došli. Tema za diskusiju je tekuća reforma u Vojsci Srbije, a zanimljiva je okolnost da se prema opštim ocenama stručne javnosti vojska u poslednjih godinu i po dana, otprilike otkad je general Ponoš na tom mestu, transformisala brže nego sve druge institucije u državi. A sada bih hteo da prepustim reč generalu Ponošu, koji će dati odgovor na pitanje koje je stavljeno kao naslov na ovoj konferenciji.

GENERAL-POTPUKOVNIK ZDRAVKO PONOŠ: Ova prezentacija će biti urađena na način na koji to obično oficiri čine, koristiću *power point*. Pretpostavljam da to baš nije čest običaj ovde, ali mislim da će pomoći zato što su prikazi slikoviti i biće jasnije šta smo to mislili da uradimo, šta smo uradili i kuda ćemo dalje.

Zahvaljujem na prilici da pričam o reformi vojske zato što mislim da je to jedna od tema za koju bismo mi voleli da više interesuje javnost, jer posle svega šta smo prošli prethodnih petnaestak godina, bez podrške javnosti sav ovaj posao teško da ima smisla.

Tema prezentacije je transformacija vojske, šta je do sada urađeno i šta ćemo uraditi dalje. Mi nismo ni prvi ni jedini koji se sreću sa potrebom da se vojska transformiše. Često se to zove reforma vojske ili reforma sistema odbrane i prouzrokovana je i u našem slučaju, kao i u mnogim drugim slučajevima kroz istoriju, nekim eksternim okolnostima zbog kojih vojska mora da se menja. Kad kažem eksterne, ne mislim na okolnosti iz inostranstva, nego eksterne sa pozicije vojske, a to znači šire društveno okruženje – da li su to socijalni, politički, ekonomski razlozi, sa svim svejedno. Oni mogu dovesti do toga da

IATO STANDARDIMA

UČESNICI: General Ponoš (u sredini), Dejan Anastasijević i Filip Švarn

vojska ima potrebu da izvršava neke nove zadatke koje do tada nije izvršavala.

Druga mogućnost ili drugi set razloga za reformu vojske je interne prirode, interne opet sa stanovišta vojske, a to su tehnički i organizacioni razlozi koji vojsci nameću nove zadatke. U istoriji je poznat niz takvih primera. Recimo, trenutak otkrivanja baruta je vojsci omogućio da potpuno drukčije vodi ratove. To je jedan teoretski primer kako to funkcioniše.

Šta god da je posredi, dolazite do potrebe da vojsku transformišete. Neki to zovu, kao što sam rekao, reforma. U zapadnoj literaturi

se sve češće sreće termin revolucija u vojnim poslovima. U ovom slučaju ja bih to najradije nazvao transformacija. Zašto? Zato što je reč reforma kod nas prilično izlizana, a reforma je i možda malo širi pojam. Transformacija je kad koristeći resurse koje imate na raspolaganju pokušate da reorganizujete vojsku i sistem za koji ste zaduženi, ne tražeći inicijalno nikakve dodatne resurse što je, moglo bi se reći, naš slučaj.

A naši razlozi za reformu su iz oba ova seta – i eksterne okolnosti i interne okolnosti koje dovode do toga da nešto treba da se uradi.

I u svim drugim slučajevima, pa i u na-

šem, kad imate ovakve razloge, oni utiču na promenu varijabli u jednačini vojne moći, menjaju odnos kvaliteta i kvantiteta, uvek je tako bilo kroz istoriju. Period hladnog rata ili period posle industrijskih revolucija prouzrokovali su da se prave velike stajaće vojske, mnogo ljudstva, mnogo tehnike i to je obeležje, moglo bi se reći, XX veka. Uvek se srećete sa tom promenom uticaja kvantiteta i kvaliteta na jednačinu vojne moći. Mislimo da je došlo vreme da kvalitet dobije dominantnu ulogu. Nismo mi to izmislili. To je jednostavno trend u svetu kome pripadamo.

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: Ovo je bio teorijski uvod, a sadržaj ove moje prezentacije, kao što sam najavio, biće dijagnoza stanja kad smo krenuli u čitav ovaj posao, šta i kako menjati, kako smo se opredelili za to, resursi koje imamo na raspolaganju da uradimo promene, objašnjenje šta smo do sada uradili i naše viđenje šta bi trebalo dalje da se radi.

O dijagnozi stanja – svi ste vi ljudi koji ste pratili situaciju prethodnih nekoliko godina ili deceniju i po i ne treba verovatno detaljno da objašnjavam šta sam mislio pod ovim. U toj dijagnozi stanja, odnosno percepciji sistema odbrane i vojske sa stanovišta bezbednosnog okruženja, šta nam je pretnja i ko nam je neprijatelj, mi smo tu malo, odnosno ne malo nego poprilično kasnili, nismo pratili sve te promene u mnogo čemu, nije se prepoznalo u našem podneblju da više nema Berlinskog zida, da se mnogo toga promenilo i da to jednostavno zahteva da i alat koji služi za kontrolu bezbednosne situacije treba da bude drukčije podešen ili je pitanje da li je to uopšte odgovarajući alat za te nove izazove. Sve se to promenilo krajem osamdesetih, a pogotovu devedesetih godina.

Kakva vojska u toj dijagnozi stanja? Kvantitet i organizacije bili su podešeni za neka druga vremena, moglo bi se reći za šezdesete ili sedamdesete godine. Jednostavno, neodgovarajući alat za nove probleme sa kojima smo se sreli.

Kvalitet – u mnogo čemu smo se zanosili i pričali da imamo moćnu, snažnu vojsku koja može da odgovori na sve izazove, a da to jednostavno nije bilo tako. Ne kažem da je to bila loša vojska. Jednostavno je bila neprimerena tim novim izazovima.

O ideološkoj dimenziji ne treba ni da se priča. U ovom slučaju, naravno, ne govorim o periodu posle 2000. godine nego o vremenu pre, ali sve je to dijagnoza zato što je jedno i drugo bilo uzročno-posledično povezano.

Pozicija vojske u državi i društvu. Opet, živeli smo u nekom uljuljkanom stanju verujući da nas narod voli i podržava šta god da radimo, a to nije tako. Mi smo pre svega korisnici para koje dolaze iz džepova poreskih obveznika i normalno je da i običan svet veoma pažljivo gleda kako se pare sve troše i gde idu i da li se oni koji uzimaju te pare ponašaju kao da ne pripadaju tom svetu i kao da ne žive na njihov račun.

Imajući sve to u vidu, naše generalno opre-

deljenje je bilo i osnovna misao transformacije koju smo preduzeli – da taj jedan neodgovarajući kvantitet, potpuno neprimeren vremenu u kojem živimo, pokušamo da pretvorimo u potreban kvalitet. Kvalitetom nismo bili zadovoljni a kvantitet smo imali neprimeren poslu koji treba da uradimo.

Opet, s druge strane kad pogledate, vojni budžet je u ovom momentu milijardu dolara. Prethodnih godina je bio nešto manji, ali ekonomija Srbije je bila u nešto lošijem stanju. Nisu to male pare za zemlju kao što je Srbija, za ekonomiju kao što je srpska. Sa toliko para trebalo bi i moglo možda da se uradi mnogo više.

Naš pristup je bio, kao što sam rekao, da smanjimo kvantitet i da poraste kvalitet. Ovaj integral znači da koristimo te resurse koje imamo na raspolaganju bez dodatnih resursa. To je bio posao koji smo hteli da uradimo u ovoj godini.

A onda smo u analizi i pokušaju da shvatimo šta kod nas ne valja došli do zaključka – vojska je u mnogo čemu postavljena tako da se set unutrašnjih vrednosti jako dobro prepoznaje iz sistema beneficija. U svim hijerarhijski uređenim sistemima beneficije su veoma bitne, pogotovu u državnoj službi, a pogotovu u uniformisanoj državnoj službi. Tokom cele vojničke karijere pojedinac gotovo tavori. Nemate ništa od toga što radite specifičan i prilično zahtevan posao i tek pred kraj karijere i u nekoj korelaciji sa činovima (govorim o generalskim činovima) stižete sve. Tako je bio slučaj da ljudi dobiju nekoliko ari stana ili ne znam kakve sve beneficije, a odlaskom u penziju malo šta od toga gube, čak i nastavljaju da dobijaju i dalje. Kad govorim o stanovima, to su stanovi za drugu i čak u nekim slučajevima i za treću generaciju. I onda, jednostavno, iz toga se vidi da se nepravedno deli to što je na raspolaganju.

A onda, vrlo lako je razumljivo zašto je to tako. To je zato što su sistem napravili za svoje potrebe i njime upravljaju ljudi koji su upravo ovde negde, pri vrhu. Oni su projektivali sistem da njima bude dobro dok su tu i čak i kad odu iz sistema, sistem nastavlja da radi za njih.

Naša ideja je bila da to treba da prepravimo tako da koristeći opet iste resurse, sistem beneficija bude sve veći tokom karijere. Znači, da bude izazov i stimulans za ljude da što više rade da im bude bolje, da imaju veće plate, više šanse za školovanje, da i ta socijalna politika bude korelisana sa tim šta oni daju u sistemu. Sistem socijalne prav-

de po socijalističkom sistemu, u kome rešavanje niza problema zavisi od toga koliko dece imate (što naravno treba da utiče, ali ne može da bude dominantno), nije baš stimulativan za vojnu profesiju. U prevodu, ovde je ideja da odlaskom u penziju više nemate sve te beneficije nego imate penzije, kao što su i u civilstvu proporcionalno gledano u odnosu na platu koju ste imali.

KOLIKO PARA, TOLIKO VOJSKE

Šta i kako menjati? U to vreme dosta je bila aktuelna priča kolika to vojska treba Srbiji, da sa smanjenjem vojske mi u stvari uništavamo odbrambenu sposobnost zemlje. Možemo se zavaravati koliko hoćemo, ali to ne vodi zdravom rešenju. Ne možete da napravite veliku vojsku sa malo para, a pitanje je da li nam i treba. Ja sam već rekao da su to u tom momentu bile razumne pare za sistem koji je pripadao, hajde da kažem, federalnom nivou vlasti, odnosno državnoj zajednici a finansiran iz republika i te republike gotovo da nisu imale kontrolu trošenja tih para tokom godine. Odobri se budžet početkom godine, a onda nekakvi odbori u saveznom parlamentu ili parlamentu državne zajednice gotovo da ne pokazuju ni interesa, a ne znam da li su imali i mehanizam kontrole kako se te pare troše.

Ako imate malo para, imate nizak kvalitet vojske i vrlo verovatno da će ta vojska biti dosta velika. To je bio naš slučaj dugi niz godina i ne samo kod nas nego u mnogim zemljama centralne i istočne Evrope.

Onda, naš pristup je bio – ovaj kvalitet nije nešto što Srbiji treba i to nije dugoročno opredeljenje. Nama treba kvalitetnija vojska koja je u stanju da uradi posao za što postoji. Vojska ne postoji samo zbog sebe. Nije joj to svrha. To znači, mi težimo nekom većem kvalitetu. A koji je to kvalitet i koji je to standard – pa to je NATO standard. Nije to stvar političkog opredeljenja, nego profesionalnog, dostizanje standarda, ugleda u toj profesiji. I šta je najbolje u ovom momentu što svet ima, to su NATO standardi u oblasti vojske. Zato je naše opredeljenje: hajde da pravimo vojsku koja ima taj kvalitet.

E sad, kolika će ona biti, zavisi od toga koliko para imate. Ako imate dovoljno para, ta vojska će biti dovoljno velika, ako imate dovoljno para, onda će to izgledati ovako. I to je jedna korelacija koju su u to vreme ljudi koji su držali finansije razumeli, a čini mi se da i sadašnja koaliciona vlada to razume.

KONTROLISANO UBRZANJE

Sledeća stvar o kojoj smo vodili računa jeste kojom dinamikom izvršiti organizacijske promene za koje smo se opredelili. obično rađeno kod nas je to obično rađeno polagano, u tri faze. Prva faza bude kozmetička i oni koji krenu u to posle toga odu na neke nove pozicije, uglavnom više, a posle toga sistem ulazi u neko stanje letargije. Ako se i vidi da to nešto nije valjalo, dovoljno dugo traje da se više i ne zna ko je u sve to krenuo i ko je kriv za što je to tako. To je bila jedna od mogućnosti

kvom brzinom možemo da uštedimo pare koje su nam potrebne da izvršimo tu veliku reorganizaciju. I to je jedan od razloga što smo sve ono što smo planirali da uradimo 2007. godine uradili u prvih šest meseci. Ako neku brigadu treba da ugasimo, a to gašenje opet samo po sebi košta, onda je bolje da to uradimo u prvih sedam meseci jer onda ti ljudi neće nastaviti da rade uzaludan posao narednih šest meseci, nego ćemo narednih šest meseci uštedeti pare da se obavi sav posao u prvoj polovini godine. Naravno da to nosi veliki rizik. Kad voz ide tako brzo, posto-

dina po zvaničnoj statistici bio preko 6 odsto. Koliko sam čuo, prva tri meseca ove godine je stigao skoro do 10. To je jedan od parametara koji i te kako utiče na naše planiranje.

Sledeći resurs je interni. To je smanjenje brojnog stanja. U tom momentu mi smo imali oko 31.000 pripadnika u vojsci – znači, govorim o vojsci, ne govorim o kompletnom sistemu odbrane – sa planom da to smanjimo na 27.000. I postigli smo to što se vojske tiče. Sa tim smanjenjem brojnog stanja naravno da imate uštede. Ali molim vas da zapazite da to nije tako drastično smanjenje brojnog stanja kao što smo optuživani u nekim slučajevima. Ovde smo pre svega smanjili broj jedinica koje nemaju borbenu moć.

Sledeća stvar je smanjenje broja garnizona. Mnogo garnizona sa po par stotina vojnika teško da doprinose odbrambenoj sposobnosti zemlje. To je pre svega veliki trošak, ako hoćete voda, struja, komunalije, ishrana malog broja ljudi uvek više košta.

PENZIJE, NEKRETNINE I ČAMCI

I ima još jedna bitna stvar na koju smo ukazivali sve ovo vreme i sad vidim da novi ministar odbrane potpuno podržava taj pristup, a na kraju krajeva to i jeste nešto iza čega Ministarstvo treba da stane, a to je da vojne penzije koje čine 30 odsto budžeta odbrane treba da izađu iz tog sistema. Mi naravno znamo da budžet za odbranu tada neće biti 2,4 odsto. Ali zašto je bitno da vojne penzije izađu iz tog sistema? Zbog načina kako je to urađeno do sada, da je rast penzija linearno vezan za rast plata. To je problem sa kojim ne možemo da izađemo na kraj. Nije kao u civilnom sistemu gde je to vezano za porast troškova života ili za inflaciju, ili ima najava da će delimično biti vezan za rast plana. Kod nas je to vezano samo za rast plata i to nas dovodi u situaciju da nismo u stanju da napravimo vojnu profesiju atraktivnijom, da podignemo plate za 27.000 ljudi, jer treba da podignemo i penzije za 55.000 penzionera. A to onda urušava ceo sistem.

Dodatni resursi, kako smo ih mi videli u tom momentu, to je višak vojne infrastrukture, odnosno višak imovine čijom prodajom bismo mogli da ojačamo raspoložive pare za reformu vojske. Mi smo svesni toga da je u mnogim evropskim zemljama bio takav pristup, a u praksi da je bilo dosta slučajeva da su na kraju te pare otišle na neku drugu stranu, zavisno od toga šta je političkim establišmentima trebalo, šta je bilo značajnije. Ali naše oprede-

U PUBLICI: Pitomci Vojne akademije

kako smo mogli da radimo ovaj posao. Znači, polako, polako pa do 2010. godine.

Mi smo se opredelili da to radimo brzo, odnosno da radikalne korake preduzemo u prvoj godini i onda da pokušamo da sistem uvedemo u stabilno stanje. Šta smo hteli s tim da uradimo? Najmanje dve stvari. Prva stvar je da sa ovim pristupom gde je prva faza najradikalnija i vidi se da li to ide u dobrom smeru ili ne ide, da oni koji to zagovaraju, menadžment koji je krenuo u sve to vrlo brzo može da bude prepoznat ili kao neko ko je uspeo u svojoj nameri ili neko ko nije uspeo. Ako nije, još uvek nije kasno da se nešto promeni, a ako je uspeo, onda verovatno ima šanse da nastavi da radi u tom smeru ili da postoji neki kontinuitet, da radi neko drugi i da drži taj kurs koji je započet. To je jedna dimenzija.

Druga bitna dimenzija je da ako smo krenuli u sav ovaj posao koji košta, pomeranje tenkova iz jednog kraja zemlje u drugi jednostavno košta, a mi nemamo nikakve dodatne pare za taj posao, smatrali smo da ta-

ji rizik da iskoči iz šina. Zasad mi to držimo pod kontrolom i mislim da je ovo dalo dobre rezultate.

Za period od 2006. godine, kad smo krenuli u sve ovo, do 2010, imajući na umu to generalno opredeljenje da višak nepotrebnog kvantiteta pokušamo da prevedemo u potreban kvantitet, opredelili smo se da to vodimo kroz nekakav plan zato što imamo dovoljno parametara za planiranje. A ovo posle 2010. godine jednostavno je teško zvati planom zato što ima mnogo nepoznanica koje utiču na to kakva će i kolika vojska biti. Da li ćemo biti u Evropskoj uniji, da li ćemo biti u NATO-u, ništa od toga ne zavisi od nas koji smo radili ovaj posao i zato bi bilo nerazumno da planiramo za taj period. Zato to zovemo vizijom.

Analizirali smo koje mi to resurse imamo za transformaciju vojske. I 2,4 odsto bruto nacionalnog dohotka je solidan procenat u evropskim razmerama. To je resurs kojim baratamo. Sledeća stvar je bila trend rasta bruto društvenog proizvoda koji je prethodnih go-

ljenje da ne tražimo nikakve ekstra pare, da iz toga što imamo finansiramo reformu. Mislim da je to razumno i da zaslužuje političku podršku i do sada smo je imali.

Naravno da ta prodaja vojne imovine do sada ne ide onoliko brzo koliko bismo mi to hteli i to nam pravi probleme zato što moramo da obezbeđujemo vojne objekte, odnosno da ih čuvamo čak i kad smo ih napustili što se tiče jedinica i opreme. Ali, postoji tu solidan potencijal, bez obzira da li je to milijarda ili ne znam koliko. Koliko god da jeste, dobro bi bilo da te pare idu, odnosno da se reinvestiraju u vojsku.

Prodaja vojne opreme. Svesni smo da sa mnogo stare opreme ne mogu da se zarade velike pare. Na kraju krajeva, postoji ograničenje za to šta možete da prodate na svetskom tržištu vojne opreme. Ali poštujući ta ograničenja i kvalitet nečega od toga što imamo, moguće je ipak zaraditi nešto. Pa na kraju krajeva, i od prodaje na domaćem tržištu onoga što nije tipično vojna oprema, nego višenamenska, od nekih agregata do čamaca, ipak mogu da se zarade neke pare. Bolje je da se rešimo toga na taj način.

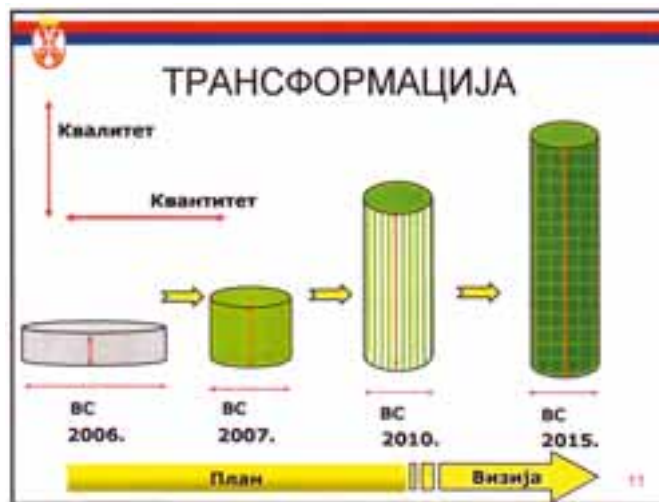
Na kraju krajeva, ljudi koji izlaze iz sistema, naravno, neće biti prodavani, ali mnogi od njih jako dobro razumeju kako funkcioniše vojska i praksa je pokazala u mnogim zemljama da su ti ljudi vrlo brzo počeli da osnivaju neke male biznise koji mogu da nađu svoje mesto za vojsku, odnosno vojska ne mora sve da ima. Uvek je bolje da se osloni na nešto od onoga što privreda nudi na način gde ne postoji monopol, tako da verujem da će mnogi od tih ljudi biti u stanju da pokrenu te poslove koji će biti interesantni za vojsku. Nekakav izdvojen objekat gde imate 20 ljudi verovatno ne zaslužuje da ima svoju kuhinju ili restoran. Mnogo je bolje da se oslonite na prvog lokalnog provajdera koji može da hrani tih deset vojnika.

Opređeljivali smo se šta nam je prioritet i rekli smo najpre da reorganizujemo vojsku, da taj kvantitativni deo svedemo na meru kako smo se opredelili, pa tek onda da idemo na modernizaciju. Ja uglavnom koristim primer koji je prilično očigledan – ako treba da promenimo uniforme u vojsci, onda dajte najpre da smanjimo broj ljudi na 27.000, pa da kupujemo 27.000 uniformi, a ne da to radimo za 31.000, pa tek onda da se smanjujemo.

PROMENE U GLAVI

Koje su ključne oblasti transformacije ili kameni temeljci? Prvo je ovo o čemu sam govorio – nova struktura snaga. Znači, da se reorganizujemo, da izgledamo onako kako je primereno koliko to treba da bude. Drugo je modernizacija, ovde pre svega mislim na tehničku modernizaciju. Opet to nije neka velika nauka. Jako dobro znamo šta nam treba, i ne treba nama nešto mnogo različito od onoga što treba zemljama u okruženju. Svi imamo opremu koja je sličnih godina, slični su bezbednosni izazovi. Naravno, mi imamo jedan koji je specifičan, ali to ne utiče radikalno na to koja nam oprema treba, tako da to nije neki veliki problem. Važno je da znate čime raspolazete.

Ova dva preostala bloka – socijalna dimenzija i novi sistem vrednosti – mnogo su veći problemi, zato što ne zavise samo od vojske a i ne mogu da se promene preko noći.

Novi sistem vrednosti, to je ono što je u glavi, takozvani *mind set*. Ne možete to da promenite preko noći. Zato treba investirati kroz obrazovanje i kroz niz drugih stvari. To će uzeti vremena. Tu govorim i o toj percepciji šta su nama izazovi, da li su nam susedne zemlje s kojima se graničimo potencijalni neprijatelji u ovom momentu, da li treba da budemo žrtve emocija koje su proizašle iz prethodnih ratova, na koji način to da kontrolišemo. Sve je to bitno da se sredi u našim glavama kad govorim o sistemu vrednosti.

Na kraju, socijalna dimenzija. Tu je opet uticaj ostalih faktora u igri jako značajan. Spomenuću vladu, naravno. Ali za sav ovaj uspeh je jako važno da mi imamo unutrašnje razumevanje u vojsci i podršku, jer ako samo generali pričaju o ovome, a nema razumevanja dole do onog zadnjeg vojnika, onda

to nema baš mnogo velike šanse da uspe. Sledeća podrška je angažovanje vlade zbog niza ovih stvari. Jednostavno, videli ste da to nije pod kontrolom vojske. Nije tako ni zamišljeno. Nije nigde u demokratijama. I konačno, podrška javnosti. Da li će nas javnost percipirati na način da smo mi deo ovog sistema ili smo država u državi kao što smo dugi niz godina bili?

Ima jedna paralela koja nije potpuno primerena, ali svejedno je korisna – američka vojska se sretala sa problemom nepopularnosti ili odbojnosti građana Amerike posle Vijetnamskog rata. Zašto ta paralela nije primerena? Pa oni su vodili rat van svoje zemlje, a vojska koju smo mi nasledili u mnogo čemu nije bila tako angažovana, nije to bila ekspediciona vojska uzimajući u obzir niz drugih paraslučajeva u okviru svega toga, ali je interesantno da je Amerika učinila mnogo da bi promenila percepciju javnosti u odnosu na američku vojsku. To je državni projekat. To ne može vojska sama da promeni. Mora mnogo da se uradi, ali ta percepcija vojske je mnogo značajna da bi sve to skupa dalo rezultate.

NEKAD I SAD

Šta smo uradili? Smanjenje broja garnizona skoro 50 odsto. Ovaj posao nije kompletno završen, kao što sam rekao, i tamo gde mi više nemamo vojnika u kasarnama, mi ih čuvamo. To je proces koji će trajati još neko vreme.

Smanjenje broja jedinica. Ovo je bio radikalnan rez, znači, kao što ste videli, ne toliko u broju ljudi, koliko u broju jedinica. Imali smo niz brigada koje su bile brigade na papiru. Imate neke potpukovnike i pukovnike koji komanduju nekom ratnom jedinicom i nekoliko kafe-kuvara a nemate ljude koji predstavljaju tu jedinicu suštinski. Nemate čak ni ljude da održavaju tu tehniku. Znači, ideja je da nam možda ne treba u ovom momentu hiljadu tenkova, možda nam je dovoljno 212, ali da ostavimo još pet stotina. To košta. Tih dvesta i nešto tenkova ne mogu da stoje sami na nekoj ledini. Njihovo održavanje košta. Zato je bilo bitno da racionalizujemo stvar i da te brigade koje imamo budu visokog nivoa popunjenosti, da imamo najkvalitetniju tehniku, da imamo najkvalitetnije ljude koji su u stanju i da voze te tenkove i da ih održavaju. To se odno-

si na sve nivoe jedinica i operativne sastave brigada i bataljona, samostalnih bataljona.

Organizacijske promene. Ovo je stanje u maju 2006. godine kad je još postojala državna zajednica i tada je bio Podgorički korpus i Mornarica. Odlaskom Crne Gore izašle su i te dve operativne grupacije, ovo drugo je ostalo. Ovo je situacija kakvu sad imamo. Sve što imamo grupisali smo u te tri operativne komande – Komanda kopnene vojske, Komanda za obuku i Komanda vazduhoplovstva i protivvazduhoplovne odbrane. Na taj način, naravno, uštedeli smo i mnogo visokih činova. Nema potrebe za njima koliko je bilo pre.

Kopnena vojska je izgledala ovako kad je otišla Crna Gora – Komanda kopnenih snaga u Nišu, Komanda operativnih snaga u Kragujevcu i Novosadski korpus. Kao što vidite, preko 50 raznih jedinica vezano na ove tri komande – vrlo neracionalno. Ovako sad izgleda kopnena vojska – Specijalna brigada, četiri brigade kopnene vojske, artiljerijska brigada i rečna flotila. Mi nemamo mnogo viška ljudi, kao što sam rekao. Znači da smo bili racionalni i razumni u tome.

Vazduhoplovstvo je izgledalo ovako – skoro 20 jedinica vezano na Komandu vazduhoplovstva, a sad je to ovako: jedna raketna brigada protivvazduhoplovne odbrane, dve avio-baze i jedan Centar vazdušnog osmatranja, javljanja i navođenja. Postoje tu još neke dve manje jedinice veza i inženjerije, ali naveo sam ove krupne jedinice. Dve avio-baze su organizovane na način da sve jedinice vazduhoplovstva koje baziraju na tom aerodromu budu potčinjene jednoj komandi. Na taj način smo uštedeli mnogo tog komandnog i logističkog kadra i administrativnog, to da se i ne spominje.

Komanda za obuku je potpuno nova komanda. Tako nešto nismo imali. Postoji jak razlog zašto smo je ustanovili. Promenom strukture vojske i promenom fizionomije vojske postoji potreba da se promeni koncept obuke. Uvođenje instruktorskog sistema obuke zahteva da se centralizuje taj sistem, da se drži pod kontrolom. Svaki put kad radite tako neke radikalne promene, ne možete to da prepustite slučajnostima i zato smo to centralizovali. I to izgleda ovako – ovo su jedinice potčinjene Komandi za obuku. Kao što vidite, postoji Centar za obuku kopnene vojske, vazduhoplovstva, logistike, poligon za obuku i još nekoliko specifičnih centara.

Pokazujem na teritorijalne centre. To su

>> TOKOM CELE VOJNIČKE KARIJERE POJEDINAC GOTOVO TAVORI. NEMATE NIŠTA OD TOGA ŠTO RADITE SPECIFIČAN I PRILIČNO ZAHTEVAN POSAO I TEK PRED KRAJ KARIJERE I U NEKOJ KORELACIJI SA ČINOVIMA (GOVORIM O GENERALSKIM ČINOVIMA) STIČETE SVE. TAKO JE BIO SLUČAJ DA LJUDI DOBIJU NEKOLIKO ARI STANA ILI NE ZNAM KAKVE SVE BENEFICIJE, A ODLASKOM U PENZIJU MALO ŠTA OD TOGA GUBE

ovi ovde. Ima ih sedam. Oni su raspoređeni, kao što i ime kaže, po celoj teritoriji Srbije i tu vojnici dok traje služenje redovnog roka odlaze i provode prvih mesec i po dana. Tu se završava ta individualna vojnička obuka i posle toga odlaze u neke jedinice gde imaju svoje specijalnosti. To je namena tih centara. Ali postoji i druga namena, da ne bi bilo da ljudi koji su u tim centrima primaju platu samo za pola radnog vremena, odnosno na godišnjem nivou to bi bilo do šest meseci rada, to su ujedno i embrioni ratne vojske, tzv. teritorijalnih brigada koje imaju osnovnu ulogu u slučaju prirodnih ili tehnoloških katastrofa, za kontrolu teritorije u slučaju rata. To je namena te teritorijalne vojske, da ne bude zamene. Nije to ona stajaća vojska iz vremena socijalističke Jugoslavije.

A ove mirnodopske brigade koje imamo, to su brigade visokih manevarskih mogućnosti. To su one prave ratne brigade, ako tako pojednostavljeno može da se kaže.

PROFESIONALIZAM, PATRIOTIZAM I PLATE

I onda smo naišli na ograničenja. Pitanje efikasnog menadžmenta sistema odbrane postavilo se zbog same činjenice da Ministarstvo odbrane uopšte nije bilo uklju-

čeno u Vladu Srbije i to je u mnogo čemu usložnjavalo ceo proces.

Sledeći problem – zakoni i neka doktrinarna dokumenta. Mi i dalje funkcionišemo po zakonima koji su doneti 1993. i 1994. godine. Čak i u vreme kada su pisani, malo su promašili temu jer nije prepoznato da se mnogo toga promenilo u Evropi od 1989. do 1993. godine. Sa tim zakonima mi smo pod priličnim ograničenjem da nastavimo ovaj posao i zato je mnogo važno da se donesu novi zakoni o vojsci i odbrani. Kao što vidite, ako još i to sa menadžmentom počinje da se tresu, onda imate ozbiljan problem da li će skele da opstanu.

Šta dalje? Od ona četiri kamena temeljca reforme, što sam naveo na početku, dosad sam govorio o organizaciji, a sad par reči o modernizaciji. Prilično je jasno šta to nama treba novo ako imamo para u oblasti tehnike. Rekao sam, ne mnogo različito nego što treba svim državama u okruženju, počevši od ovog gde piše uniforme, sredstva zaštite, pre svega se misli na ličnu opremu vojnika, do sredstava veze, PVO sistema i naravno aviona. Nešto od toga može da se pokrije iz redovnog budžeta, nešto ne može. Nešto mora da se finansira iz ekstra budžeta, kao što i sve druge zemlje rade, mnogo bogatije od nas. Najjasniji primer za to je nabavka aviona. To ne može da se finansira od milijarde dolara godišnje, ako imate u vidu da jedan nov borbeni avion košta oko pedeset miliona.

Novi sistem vrednosti. Čini mi se da je taj sistem vrednosti mnogo godina baratao samo jednim parametrom, a to je patriotizam, koji, ako posmatrate da ničega ispod ovoga nema, jasno je da malo visi. Mora to da stoji na nekakvim realističnim stvarima. Te realistične stvari su obrazovanje, obuka. Kad govorimo o obrazovanju, smatramo da treba da posvetimo mnogo više pažnje izučavanju stranih jezika, pre svega engleskog, da bismo se bolje razumeli sa onima sa kojima pokušavamo da zajedno rešavamo bezbednosne probleme sa kojima se suočavamo, a ti problemi ne završavaju i ne počinju na našim granicama, nego su mnogo širi. Zatim štabne procedure kod obuke, vežbe, multinacionalne operacije. Ukazujem gde sam smestio multinacionalne operacije. U obuku. Postoji nekoliko dimenzija zašto treba učestvovati u multinacionalnim operacijama. To je nešto što donosi političku vidljivost i spoljnopolitičku vidljivost ove zemlje. Čak je i Titova Jugoslavija prepoznala koliko je to značajno, pa je tako mnogo i tako često učestvovala u međunarodnim mirovnim operacijama. Ali

je bitna i ova dimenzija – da je to najbolji način da se obučava, da je rad u nekom multinacionalnom štabu najbolji sistem obuke.

Takmičarski duh, nešto što se, čini mi se, zagubilo prethodnih godina u našoj vojsci, jer je bilo gotovo garantovano da ćete kad završite vojnu akademiju postati potpukovnik ako vas tramvaj ne zgazi. Tako ne može da bude.

Profesionalizam, takođe. Mi imamo dosta ponuda iz inostranstva za školovanje naših ljudi. Neke od tih ponuda su čak i takve da ne možemo da ih apsorbuje zato što nemamo odgovarajuće ljude za tako specifičnu ponudu. A u nekim drugim oblastima imamo manje ponuda nego što nam treba i onda moramo pažljivo da biramo šta to hoćemo da uzmemo. I onda smo gledali u koga to vredi najviše investirati u ovom momentu. I ovaj dijagram služi da se to prepozna. Ovo su, kao što vidite, činovi, a ovo je koliko je još ostalo vremena do penzionisanja, odnosno koliko vremena da vam neko vrati to uloženo, to što ste ga odškolovali negde. A ovo je moć, koliko taj neko ima moći da utiče na ljude oko sebe, odnosno na organizaciju kojom rukovodi.

Ako bismo investirali previše u generale, iako oni jesu moćni i mogu mnogo da utiču na sistem, ostane im malo vremena da vrate to što ste uložili u njih. Zato je procena da najviše treba da ulažemo u ovu srednju kategoriju jer već dovoljno imaju uticaja po prirodi posla, već su to neki komandiri četa ili komandanti bataljona, a još dugo imaju do penzionisanja i vратиće to što ste uložili u njih kroz školovanje. Ako ima para, širićemo to, investiraćemo u sve ostalo.

Socijalna dimenzija – plate, stanovi, sistem internih beneficija. Treba nam socijalna reforma. Politika plata, politika stanova i sistem internih beneficija. Plate, mislim, ne zaslužuju posebno objašnjenje. Onako kako su se stanovi dosad rešavali, mislim da odsad neće moći. Koristimo pravilnike koji dovode do pokazatelja da nama treba 20.000 stanova, to je nešto što očigledno nikad neće moći da se reši uz te pravilnike. Moramo da menjamo pravilnike, da ih svodimo na razumnu meru da to bude rešiv problem. A to znači da nikome verovatno više ne treba da sleduje petoiposoban stan jer ova država to ne može da izdrži. To treba završiti na nekom razumnom nivou. Krajnji cilj i jeste da uopšte i nema stanova na način da ih vojska deli i da ih neko nosi, nego postoje samo službeni stanovi koje neko koristi dok radi neki posao. U prelaznoj fazi ne možemo samo na to da računamo jer sa našim nivoom plata teško da

neko može da digne kredit. Koja će to banka da nama da kredit sa ovim platama? To je problem. Moramo da imamo neku prelaznu fazu imajući u vidu da je mnogo ljudi u nekim pedesetim godinama koji svakako nisu neke atraktivne mušterije da budu neko ko vuče atraktivne stambene kredite iz banaka. U toj prelaznoj fazi mi moramo naći nekakav način da rešimo te probleme, da se ljudima koje su rat i nesreće smestile da žive u kasarnama pomogne da reše te svoje slučajeve, ali svakako ne sa pet soba, nego na neki drugi način.

Sistem internih beneficija. Jednostavna stvar, ne možemo da držimo beneficije za

>> MNOGO JE BOLJE AKO IMATE OGRANIČEN BROJ GRANATA DA IH PROFESIONALAC ISPALI PO PET U TOKU JEDNE GODINE NEGO NEKO NA ODSLUŽENJU VOJNOG ROKA JEDNOM I ONDA ODE KUĆI, VIŠE NIKAD NE ISPALI I NEĆE NIKAD MOĆI DA VRATI TO ŠTO STE ULOŽILI U NJEGA

Ljude koji su samo prošetali pored aviona na početku karijere i otišli da se bave nekakvim birokratskim poslovima. Treba da imamo stimulativan sistem da oni koji rade težak posao imaju mnogostruko više za taj posao koji rade, a oni koji odluče da odu na nekakav bočni, da više nemaju te beneficije.

Opet sam rekao u koga treba ulagati najviše, ali moramo voditi računa i o top menadžmentu, jer ako tu nemate razumevanje, onda imate ozbiljno kočenje. Kad govorim o top menadžmentu, govorim i o pukovnicima. Kažu neki teoretičari da su pukovnici ti koji najviše utiču na funkcionisanje vojnog sistema zato što su oni ti koji pripremaju papire i ako tu imate opstrukciju, sistem vam je zaglavljen. Ako investirate u podoficire, oni su u stanju da pokrenu svoje male jedinice, vodove. Sa nivoom poručnika, naravno, možete mnogo više da promenite u sistemu, a ljudi na najvišem nivou mogu da pokrenu ceo sistem.

Jako je dobro ako vlada razume potrebu za

reformom jer oni sa malim okretom mogu da pokrenu ceo sistem, i ako ne morate da objašnjavate šta ste hteli da uradite i ako imate razumevanje i u parlamentu i u vladi, to je mnogo bolje. U tom slučaju imate ubrzanje ove reforme. U suprotnom imate kočenje. Mi smo imali takvih slučajeva u našoj istoriji.

Kao što sam rekao u jednom momentu, kao i u svim drugim projektima, i ovo se ne razlikuje u mnogo čemu u odnosu na potrebu da reformišete niz drugih sistema – elektroprivredu. Svaki veliki sistem zahteva ova tri parametra. Ima nešto po čemu smo mi možda specifični i šta bi trebalo dalje da radimo i da se pozabavimo. To je sistem obuke. Kao što sam rekao, neobučena vojska teško da opravdava svoje postojanje i troškove.

Sledeće je profesionalizacija. Više puta sam govorio, ali možda je vreme da to ponovim ovde – nećemo mi profesionalnu vojsku samo zato što to hoće mnogi u Evropi, nego jednostavno zato što nam se ne isplati da ulažemo toliko u služenje vojnog roka kako se sad to dešava. Ljudi dođu da odsluže vojni rok, a mnogi od njih to nisu ni želeli. Teško da možemo da ih obučimo za to kratko vreme, vodeći računa i o osetljivosti našeg društva, građana, na bilo šta loše što može da im se desi. U tom kratkom vremenu, kao što sam rekao, teško da možete kvalitetno da ih obučite i još da ih koristite, jer nema dovoljno vremena da ih koristite u smislu da budu upotrebljivi vojnici, a nema ni para da ih pozivate u rezervu. Sve zajedno, loša investicija. Mnogo je bolje ako imate ograničen broj granata da ih profesionalac ispali po pet u toku jedne godine nego neko na odsluženju vojnog roka jednom i onda ode kući, više nikad ne ispali i neće nikad moći da vrati to što ste uložili u njega. A vojni rok traje šest meseci i sigurno neće biti političke spremnosti da se to produžava, ali sa ovom reorganizacijom vojske mi više i nemamo potrebe za tim. Sve to mora biti poduprto socijalnom reformom. Nije socijalna reforma na kraju, nego praktično bez nje sve ovo može da se uruši.

VOJSKA KAO INVESTICIJA

Ako ne radimo ovih nekoliko stvari koje sam naveo pred kraj, mi možemo da držimo sistem zauzet, da ljudi ne razmišljaju – sve smo ovo uradili, reorganizovali, išli u prekomande, pomerili tenkove, ali još uvek nema boljeg života, boljeg u smislu da nas ima manje i da su na neki način i plate veće, treba da je sistem beneficija uspostavljen kako va-

lja. Možete da kupite neko vreme držeći lju-
de zauzete kroz intenzivnu obuku, ali to nije
dugoročna strategija. Sve ovo mora da se re-
šava. Ako smo u svemu tome uspešni, onda
ćemo imati novi imidž vojske. Novi imidž se
ne kupuje sa ovakvom prezentacijom, nego
treba nešto da se uradi u praksi.

Šta nam treba za nastavak transformacije?
Kao što sam rekao, zakon o vojsci i odbrani
i nova doktrina, strategijska dokumenta. To
nije moglo u državi koja je bila u razilaženju,
da ne kažem u raspadanju. Godinu dana ot-
kad postoji Srbija u ovom obliku imali smo
izbore, neko vreme koje se pojelo dok se na-
pravila nova vlada i nadam se da će se na je-
sen Skupština pozabaviti i vojnim
pitanjima ozbiljnije.

Nekoliko stvari gotovo iz tehnič-
kog domena. Kao što sam već rekao,
izmeštanje vojnog penzionog fonda
iz budžeta odbrane, da se zadrže iz-
dvajanja za vojsku od 2,4 odsto, nar-
avno umanjeno za neki procenat
koji bi trebalo da ode ako vojne pen-
zije izađu iz sistema. Svesni smo mi
toga da ne možemo da ostanemo sa
2,4, a da penzije odu na teret nekog
drugog. Razumemo to.

Reinvestiranje u sistem odbrane
sredstava od prodaje vojne imovi-
ne, to je isto tako bitno kao što sam
rekao, izmeštanje šteta pričinjenih u ratu iz
budžeta odbrane. To verovatno zahteva objaš-
njenje. Poznato je da se vojske kroz istoriju fi-
nansiraju iz redovnog budžeta da bi se spre-
male za ratove, ali iz redovnog budžeta se ne
vode ratovi. Miloševićevi ratovi su finansirani
što se vojske tiče iz redovnog vojnog budžeta.
Ne samo da je finansirano iz redovnog vojnog
budžeta, nego se čak i troškovi šteta pričinje-
nih u toku tog rata plaćaju iz sadašnjeg redov-
nog budžeta. Znači, pričinjena šteta nekome
na nekoj privatnoj imovini ili na nekom kami-
onu ili bilo čemu, to je nešto što sad jede go-
tovo toliko para, ako ne i više, koliko sve pare
koje dobijamo za investicije u vojsci – preko
dve i po milijarde. To su ogromne pare. Kao da
je vojska htela sama da ratuje kad je ratovala
i kao da ona sad sama treba da snosi te troš-
kove. Koliko ja znam, od svih ministarstava u
Vladi Srbije samo Ministarstvo odbrane ima
tu stavku i Ministarstvo pravde. Ministarstvo
pravde verovatno za sve ostale institucije u
ovoj državi, a vojska na ovaj način.

Bitna stvar je da Nacionalni investicioni
plan (NIP) ne sme da se tretira kao deo regu-
larnog vojnog budžeta i to zasad nije ni uči-

njeno. Znači, regularni vojni budžet je 57,3
milijarde, a ostatak do ovih šezdesetak je NIP.

Šta dalje? Ova prepreka na putu, kao što
sam rekao, ovi zakoni, ove doktrine i ove teh-
ničke stvari koje mogu da se reše uz odgova-
rajuće razumevanje. Ako sklonimo te prepre-
ke, mi idemo u pravom smeru i postizemo
ono što smo hteli. U suprotnom mi mislimo
da je alternativa jasna.

BEZ FARBANJA

VODITELJ: Vi ste se upravo vratili iz Beča,
a tamo ste imali jednu prezentaciju, pretpo-
stavljam dosta nalik na ovu, u Organizaciji

za evropsku bezbednost i saradnju. Kako je
to prošlo?

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: To je bio zajed-
nički sastanak Stalnog komiteta i Foruma za
bezbednosnu saradnju OEBS-a gde su bili am-
basadori 56 zemalja i vojni predstavnici. Oni
povremeno imaju taj zajednički forum. Mislim
da je to bilo treći put ove godine i bilo je intere-
sovanja da se održi prezentacija na temu refor-
me Vojske Srbije, jer čini mi se da je utisak u
regionu da je to zasad uspešna priča.

I prezentacija je bila slična ovoj, doduše
primerena takvim slušaocima. Mi smo sma-
trali da je to i najbolje mesto da prezentuje-
mo transformaciju Vojske Srbije zbog uloge
OEBS-a u oblasti bezbednosti u Evropi. Kad
pogledate tih 56 zemalja, to je praktično sve
od Kanade do Rusije. Sve je obuhvaćeno.

Interesovanje je bilo veliko. To se videlo
iz broja postavljenih pitanja. Sve se to pro-
teglilo na sat i po. Mislim da je jedan od glav-
nih utisaka bio da je to bila iskrena priča.
Nismo farbali ni probleme koje smo imali,
ni način kako smo to rešavali, ni govoreći
koji su to problemi koje sad imamo, ovi sa
kojima se suočavamo. Komentari su uglav-

nom bili da mnoge zemlje imaju takve pro-
bleme i da bi, ako ništa drugo, bilo dobro da
ne pravimo iste greške ako se suočavamo sa
istim problemima. Znam da svako ima pra-
vo da čini svoju grešku, ali nije mudro po-
navljati tuđe ako nešto već može da se nauči
iz toga. Kao što se mi trudimo da naučimo
pre svega od susednih zemalja, jer u nekim
stvarima su i Rumunija i Bugarska i Hrvatska
napravile korak dalje, ranije su krenule i mi
se trudimo da održimo živu komunikaciju
sa njima, pa i sa drugim zemljama iz regi-
ona. Pre neki dan sam jednostavno pozvao
načelnika Generalštaba Makedonije telefo-
nom i pitao ga da li mogu da pošaljem gru-
pu mojih ljudi da porazgovaraju sa
ljudima u njihovom Generalštabu o
tome kako su formirali podoficirski
kor po tom zapadnom modelu. On
je rekao kako da ne i za dva dana
su naši ljudi otišli tamo i porazgo-
varali sa kolegama. I to tako može
da funkcioniše.

ČIŠĆENJE SRBIJE

**SLAVICA GREGOROVIĆ, RTV
Srbije:** Moje pitanje vezano je za
profesionalizaciju vojske. Već neko-
liko godina se ponavlja da je opre-
deljenje da se 2010. godine pređe

na profesionalnu vojsku. Ja sam pokušavala
da uradim rubriku, priču o tome, ali mi je u
Ministarstvu odbrane rečeno – sačekajte, još
nemamo baš ideju. A koliko znam i sad ne-
dostaje dovoljan broj profesionalnih vojnika.
Znači, da li ste vi predložili parlamentu da se
to pitanje nekako reši? Kako zamišljate da se
neko opredeli za profesionalnog vojnika, ako
mu status posle 35. godine nije rešen?

Druga stvar, vezano za izmeštanje vojnih
penzionera, da li ste vi zvanično uputili pred-
log Vladi Srbije ili to tako pričate – to bi tre-
balo? To sam čula i od ministra da je rekao –
to bi trebalo. Da li je to samo upućeno javno-
sti ili onome ko to treba da reši? I treća stvar,
predavanje vam je odlično, ali šta biste sad u
najkraćem mogli da kažete: šta vi u ovom tre-
nutku vidite kao najveći problem u vojsci?

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: Što se tiče
profesionalizacije, zakon je jedan od bitnih
preduslova, Zakon o vojsci i odbrani, da bi
to moglo da ide brže. Mi već u okviru ovoga
što imamo na raspolaganju činimo maksi-
malno. Raspisujemo konkurse sa namerom
da popunimo jedinice za ona mesta gde je
predviđeno da budu profesionalci. To u ne-

kim delovima zemlje ne ide dobro. Ne možemo da očekujemo da će neko u dobrostojećim gradovima na severu zemlje biti zainteresovan da radi ovakav posao za 200 evra. Postoje delovi zemlje gde je to atraktivna plata, gde imamo dobar odziv i nije nam problem da popunimo jedinice.

Znači, osim zakona koji moraju da se promene, a kao što sam rekao, nadamo se da će to biti negde na jesenjem zasedanju Skupštine, bitno je da i plate budu takve, odnosno sistem beneficija. Možda bazna plata i ne mora da bude velika, ali za dodatno angažovanje mora biti više plaćeno.

Podrazumeva se da ne može neko da očekuje da će kao profesionalni vojnik bez napredovanja kroz svoju karijeru ostati radeći taj posao posle 35. godine, jednostavno zato što taj čovek više ne može da potrči i ne može mnoge stvari da uradi. I nije to samo naš slučaj. U svim vojskama sveta je tako. Podrazumeva se da sistemom socijalne politike i vođenja kroz karijeru ti ljudi ne mogu da budu izbačeni na ulicu posle 35. godine, da mu se kaže: vi više vojsci ne trebate i vidite šta ćete. Jedan od načina je ovo što već sad činimo prekvalifikacijom viška oficira. Bilo je tu niz problema. Nisam ja srećan kako je to išlo u mnogo čemu. Ti ljudi moraju da dobiju neko dodatno zanimanje koje će ih spremiti za drugu karijeru. Pa i pukovnici kad odu u penziju u zapadnom svetu ne mogu baš da žive bogzna kako od takve penzije, ali ako imaju sačuvano zdravlje, ako su vredni i sposobni, traženi su u privatnim kompanijama. To je nešto o čemu treba da se razmišlja i ovde.

Varijanta u kojoj jednom kad dođete u vojsku, garantovano vam je do penzije da ćete ostati bez obzira na to kako se ponašate i koliko ste uspešni, ne ide. Sistem napredovanja mora biti takav – ako ste uspešni, posle par godina idete na viši položaj, ako niste, idete u stranu. I tako se gradi vojna piramida. Zato što je nismo tako gradili, zato smo imali obrnutu piramidu.

Što se tiče vojnih penzija, opet zakoni. Nije to nešto što može da se reši preko noći. Naravno, ima i ovaj deo lobiranja. I ministar Šutanovac naravno mora da pridobije i podršku javnosti i ostalih ministara. U koalicionoj vladi ne možete da uradite ovo ako nemate podršku koalicionih partnera, uključujući i Ministarstvo za rad i socijalnu politiku i Ministarstvo za finansije, iako su čak iz iste partije, jer budžet države je stvar oko koje se bije bitka čak i u vladama koje nisu

koalicione. Treba vam takva podrška da biste to uradili.

Prvi razgovori i inicijative su vrlo pozitivni, i po onome što sam imao prilike da čujem od ministra Šutanovca, postoji razumevanje. Mi jednostavno ne želimo da imamo vojsku kao zatvoren socijalni sistem. To je neprimereno Srbiji kakvu želimo da gradimo. To je svakome jasno. I ovde se vidi iz aviona da mi nećemo ništa, nikakve nove beneficije. Hoćemo da sistem bude relaksiran od nasleđa prošlosti takve vrste.

Koji je najveći problem koji vojska ima? Kao što sam rekao, naš prioritetni posao – govorim o vojsci, ne govorim o Ministarstvu odbrane, i nije to nešto za šta ja mogu da preuzmem punu odgovornost – jeste obuka. Mi zato postojimo. Mi moramo da imamo obučenu vojsku. Ako smo je sad ustrojili na ovaj način, mi moramo da radimo na tome da ta vojska bude upotrebljiva, da može da krene vrlo brzo da radi posao za koji je postavljena. Bolje je da tako nešto ne treba da se desi, ali mi moramo biti spremni za to.

Mi naravno imamo svoje viđenje šta su prioriteti u drugim oblastima, kao što sam rekao, u modernizaciji i u svemu ostalom i u socijalnoj reformi, ali za sve ovo, za radikalne promene zato sam i rekao da nam zakoni trebaju. Zakonsko ograničenje je poprilično ograničenje da bi napravili taj kvalitativni iskorak dalje. Ovo je kvantitativno gotovo završena stvar. Sad peggamo kvalitet.

Do kraja godine, naravno, imamo još nešto po kvantitetu da uradimo, da izvršimo administrativna postavljenja još niz ljudi u tim jedinicama, hajde da kažem da očistimo Srbiju od viška naoružanja i od zastarelog naoružanja koje je sad po raznim kasarnama. Gledaćemo da to koncentrišemo na nekoliko lokacija.

Ako nešto može da se nazove kao problem, mislim da su to naša skladišta municije i minsko-eksplozivnih sredstava. I to nije samo naš slučaj. Mnoge zemlje u regionu, i ne samo u regionu nego i u Evropi, imaju taj problem. Mnogo je toga proizvedeno u vreme hladnog rata kad su svi mislili da im trebaju stajaće vojske, za zemlje kao što je naša od pet stotina hiljada ljudi, da imate dovoljno municije da ratujete ne znam koliko godina. Municiji ističe vek. Naš remontni zavod u Kragujevcu, ako nastavi ovako da radi, treba mu još deset, petnaest godina da bi uništio sve to. Mi moramo da nađemo način, da nađemo i partnera u inostranstvu da se rešavamo te nevolje. Ta zatrpšana skladišta su

jedan od ozbiljnih bezbednosnih izazova, ne samo za Srbiju nego i za mnoge zemlje u regionu.

ISKORAK U SVET

FILIP ŠVARM: Dobro, mi smo sad pričali i o izgradnji novog imidža vojske. Vojska Srbije učestvuje u raznim mirovnim misijama. Regionalna suradnja je važna, a kako stvari stoje, te multinacionalne operacije biće još važnije. Moje pitanje je zapravo sledeće: da li Vojska Srbije ima jednu četvu pešadije ili bataljon koji je sada u stanju da deluje van Srbije u nekoj mirovnoj misiji, recimo dalje od nekoliko hiljada kilometara?

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: Generalštab je tako razumeo svoju ulogu, a od svake demokratske zemlje se očekuje da deklariše snage za operacije van zemlje. Mi smo to i uradili. Mi smo to deklarirali i Ministarstvu rekli šta je to što Vojska Srbije u ovom momentu može, imajući u vidu specifične probleme s kojima se Srbija suočava, jer naš ključni zadatak je da uz sve ovo što reformišemo, imamo snage za odgovor na izazove Srbije u ovom momentu.

Ja sam koristio više puta tu paralelu. Mi gledamo da preuredimo kuću. Menjamo i krov, ali tako da gledamo da nam ne poki-sne nameštaj. U ovom slučaju taj nameštaj to je taj bezbednosni problem oko Kosova i Metohije. I mi smo to do sada uspešno držali pod kontrolom. Naravno, ne samo mi, nego i sticaj okolnosti i politički uticaj. Još uvek je to politička priča, nije tako izrazito vojna i bilo bi dobro da to tako i ostane.

Za odlazak vani treba imati u vidu i niz ograničenja koja su političke prirode i da li je u percepciji građana Srbije vreme da mi sad idemo sa velikim jedinicama. Zato smo i predložili, i mislim da postoji i politička podrška za to, da osim ovoga što sada imamo (a imamo u svetu medicinski tim u Kongu, imamo posmatrače u nekoliko misija, imali smo ih i do sada, sve zajedno je skoro sto ljudi u prethodnih par godina prošlo kroz mirovne operacije u svetu) da sledeći korak budu štabni oficiri u nekoliko misija uključujući Avganistan i verovatno Liban, i to će opet biti medicinski tim.

Ima niz razloga što smo predlagali da to ide tom postupnošću. Prvo zato što u oblasti medicine imamo ratno iskustvo i to solidno. Nažalost, imamo ratno iskustvo. Naši ljudi nisu vežbali na životinjama. Naši ljudi imaju iskustvo iz rata. To je nešto što se ceni i pokazali su na vežbama na kojima su učestvovali da zaslužuju respekt. Zato smo i hteli sa tim da idemo. S druge strane, uvereni smo da je u našoj javnosti to nešto što bi imalo mnogo više podrške nego slanje borbene jedinice u ovom momentu.

Sledeća stvar sa štabnim oficirima, to je nešto gde se najviše nauči, kao što sam rekao. To može da menja percepciju i o tim strancima sa kojima naši ljudi rade, a mnogi od naših ljudi nisu imali sreću da vide Srbiju s one strane granice, kao i mnogi koji pripadaju tim generacijama zbog svega što se dešavalo prethodnih godina. Ali isto tako to je prilika da menjamo percepciju o ljudima u Srbiji i o srpskoj vojsci kod svojih kolega s kojima bismo zajedno radili. Svaki put kad smo ima-

li priliku da zajedno radimo, mislim da smo bili u stanju da menjamo tu percepciju.

Sledeći korak je vod vojne policije koji smo deklarirali. Zašto vod vojne policije? Zato što su svi profesionalci. To su ljudi koji sutra mogu da krenu što se tiče njihove borbene sposobnosti, uvežbanosti i opremljenosti. Kod opremljenosti mi naravno gledamo da nam za takav odlazak treba još nešto opreme. Nismo spremni da pošaljemo ljude u inostranstvo sa vozilima starim 25 godina. Nama bi trebalo oko sto miliona dinara investicija, što nisu velike pare za tako ozbiljan posao, da taj vod može da krene vrlo brzo. Znači, kad govorimo o sutra, govorimo o nekom realnom roku, kako to inače druge vojske spremaju. Uvek je period pripreme oko šest meseci, što podrazumeva ne samo tehničke nego i motivacione i psihološke i zdravstvene i druge stvari, pripreme za rad sa lokalnim stanovništvom. Znači, konkretan odgovor bi bio taj vod vojne policije sa vremenom pripreme kao i kod drugih vojski.

Sledeće što smo deklarirali to je inženjerija, specijalne snage, ali to je za vreme koje nismo ograničili, što ove godine možemo da uradimo i što čeka na odluku parlamenta. To je u stvari ono što sam rekao.

PARTNERSTVO, KOSOVO I OJDANIĆEVI KVADRATI

TATJANA ALEKSIĆ, B92: Ja bih imala nekoliko pitanja. Prvo ću da vežem za ovo što ste sad govorili o mirovnim misijama. Znači, parlament niti je potvrdio niti ima nameru u skorije vreme time da se bavi, tako da me zanima da li je naš krajnji cilj članstvo u NATO-u. Imajući u vidu da smo u Partnerstvo za mir primljeni u novembru, a još nismo poslali ni prezentacioni dokument, niti ima najave kada će to da bude, pretpostavljam da izgledamo možda malo i neozbiljno, a insistirali smo da nas prime.

Druga stvar, govorili ste o novom imidžu vojske, o promeni sistema svesti. Mene zanima odnos prema Haškom tribunalu u vojsci, a sa aspekta možda i ove najnovije priče da porodica generala Ojdanića i dalje živi u zvaničnoj rezidenciji načelnika Generalštaba, plaćate mu i struju i vodu, a ima i jednu vilu od 322 kvadratna metra, stan ne znam koliki već.

I treća stvar je Kosovo. S obzirom na to da ta priča ulazi u neku završnu fazu, da li ima nekih pojačanih mera dole na jugu Srbije i da li se za to pripremate i na koji način?

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: Što se tiče prvog pitanja, mirovne operacije u kontekstu zastoja dobijanja parlamentarne odluke o tome da li idemo ili ne idemo, kao što znate, to nije stvar na koju vojska može da utiče. Ovo je redovan red stvari – kad vojska bude prozvana šta može, posle političari odluče šta će da se uradi. Kad mi kažemo da imamo vod vojne policije, mi se ne izjašnjavamo o tome gde je politički interes da on bude poslat. To je stvar politike. Mi se naravno trudimo, od momenta kad smo deklarirali taj vod, vršimo procene gde bi on mogao biti poslat i vrlo pažljivo čitamo obaveštajne izveštaje i sve ostalo što imamo i o Libanu i o Avganistanu, da u momentu kad se donese politička odluka naši ljudi odu tamo pripremljeni. Na meni nije da pravdam zašto odluka o upućivanju nije doneta. Moguće je da su razlozi bili u izbornom procesu i u svemu onome što je usledilo, ali ja svakako nisam neko ko je potpuno kompetentan i nadležan da odgovori kad će to biti, zašto će biti i zašto dosad nije doneto. Pokušavam da razumem ovu intervju političku dinamiku šta je moglo da utiče na to.

Što se tiče prezentaciono-bezbednosnog momenta, potpuno sigurno znam da je Generalštab svoj deo posla uradio jako, jako davno. Isto tako i Ministarstvo odbrane, koliko mi je poznato. Sve ono što je trebalo da se uradi u vezi s prezentacionim dokumentom i bezbednosnim sporazumom i da je to otišlo prema vladi. Zašto stoji u vladi, ja ne mogu na to pitanje da vam dam odgovor.

Ono što smo do sada radili i pre nego što smo primljeni u Partnerstvo za mir, a posebno do sada otkad smo primljeni, to je da se vojska maksimalno trudila da iskoristi sve što je bilo na raspolaganju u komunikaciji sa NATO-om kroz elemente Partnerstva za mir. I pre nego što smo ušli, nama su bili dostupni nekakvi alati i uvek smo se trudili da to maksimalno iskoristimo. Svaki put kad imamo priliku da pošaljemo ljude na nekakav kurs u većini slučajeva trudili smo se da pošaljemo i za nijansu jači kalibar nego što je bilo objektivno potrebno, zato što smo mislili da s tim menjamo percepciju o nama i da ćemo dobiti i sledeći poziv da šaljemo opet ljude iako još nismo u Partnerstvu za mir. I to se stvarno i dešavalo. To je davalo rezultate. Pa i sada je prilično intenzivna ta stručna komunikacija između nas i NATO-a, a što je obično uokvireno u format Partnerstva za mir.

Potpuno ste u pravu, ako to implicira vaše pitanje da bi se formalnim podnošenjem ko-

načnog prezentacionog dokumenta i bezbednosnog sporazuma otvorio mnogo širi prostor. Ja bih i te kako voleo da se taj posao što pre završi, jer bi nam to otvorilo više prostora da radimo svoj posao uspešnije. Ovde ne govorim samo o profesionalnoj dimenziji, već i o stručnoj. Da li će Srbija ići u NATO ili neće, to nije nešto o čemu vojska treba da se izjašnjava. To je, pre svega, političko pitanje. Ali videli ste iz ove moje prezentacije da to za nas u vojsci nije čak ni ključno pitanje. Mi težimo da dostignemo te standarde. Partnerstvo za mir jeste tako ustrojeno da se zemljama koje nisu u NATO-u ili čak nema-

Što se tiče Kosova i Metohije, da li postoje posebne mere. U oblasti praćenja situacije naravno da postoje posebne mere i da se mi trudimo da jako dobro gledamo šta se dešava. Tu se ne radi samo o situaciji na terenu nego i o upadljivom čitanju svih političkih poruka koje dolaze iz sveta. Ovo je još uvek politička priča. Još uvek nije eskaliralo u nešto drugo. Mi smo naravno spremni da odgovorimo i ako to krene u nasilje. Ali treba uraditi sve što je moguće da ne dođe do nasilja. U ovom slučaju, treba imati u vidu partnerski odnos i podelu odgovornosti između Vojske Srbije i KFOR-a za taj bezbednosni pro-

ciju sa lokalnim albanskim stanovništvom. Naši ljudi na bazama na administrativnoj liniji vrlo dobro komuniciraju sa lokalnim Albancima i tu nema nikakvih problema. Ako se desi neki problem, onda to uglavnom bude kao što je bilo pre nekoliko godina, i voleo bih da ne bude opet, zato što je to nekakav uticaj sa strane. Mi ne očekujemo dole tu vrstu problema interno generisanu.

U ovom momentu, kao što sam rekao, Kosovo je političko pitanje. Dokle god oni koji vode tu igru budu držali to kao političko pitanje, to je dobro.

TATJANA ALEKSIĆ, B92: Niste odgovorili za Ojdanića, za odnos prema Hagu.

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: Nisam namerno preskočio to pitanje. Što se tiče odnosa prema Hagu ja sam se davno opredelio da je to stvar koja mora da se završi, ne samo zato što je to neka naša međunarodno preuzeta obaveza i što ćemo na taj način biti lepši u Hagu nego što je to stvar ovog vrednosnog sistema o kome ja govorim. Ne treba nama kontinuitet sa nečim što ima takvu konotaciju. Na kraju krajeva, to je nešto što treba da se razjasni, a razjašnjava se pred sudom. Znači, s te strane nema nikakvih problema.

Što se tiče Ojdanićeve porodice ili stana, ispalo je da je to ovih dana važnije nego gotovo prezentacioni bezbednosni sporazum. To nekako zaokuplja pažnju javnosti. Vojska čuva tu lokaciju zato što je to vojna imovina. Vojska i Generalštab. A ko stanuje unutra, ne odlučuje Generalštab, nego postoje nekakvi stambeni organi u Ministarstvu i to je nasleđena priča. Generalštab je ukazivao u dužem periodu, bar otkad sam ja ovde, da je to stvar koja treba da se reši. Jednostavno, Generalštab nije u situaciji da naredi vojnicima da izbace neku ženu na ulicu, bez obzira koliko to u ovom slučaju bio specifičan slučaj. Način na koji je to sad pokrenuo ministar Šutanovac mislim da je primeren. Šteta je što to nije ranije rešeno. Moglo je i trebalo da se reši od nadležnih službi. Načelnik Generalštaba ne odlučuje o stambenim pitanjima, pa ni načelnika Generalštaba. To je jednostavno tako. Nadležnost vojske je da čuva taj objekat. Ministar je naredio da taj čovek ne može da uđe. Neće da uđe, i to je za nas završena priča. Slažem se s vama da je to moralo mnogo, mnogo ranije da se reši.

Zašto neko ima nekoliko ari stana? Ne znam, nisam mu ja dao. Ne bih mu ni čin dao da su mene pitali.

×
Priredio: DEJAN ANASTASIJEVIĆ
Fotografije: DRAGAN KUJUNDŽIĆ

ju ni ambiciju da budu stave na raspolaganje mehanizmi koji im omogućavaju da dostižu visoke profesionalne standarde i da se ponašaju kao partneri sa NATO-om u odgovorima na bezbednosne probleme sa kojima se oni suočavaju, ili s kojima se suočava deo sveta kome pripadaju. To je i naš slučaj.

TATJANA ALEKSIĆ, B92: ... ali se stiče utisak da ne postoji politička volja ni za taj deo, ni za deo koji se tiče Partnerstva za mir, jer evo od novembra do sada nema prezentacionog dokumenta. To znači nije prioritet.

GENERAL ZDRAVKO PONOŠ: Teško da mogu da govorim o utiscima dok radim posao koji podrazumeva nošenje uniforme. Vi imate pravo da govorite o utiscima. Ja imam pravo da govorim samo o činjenicama. Činjenica je da smo ušli davno u Partnerstvo za mir, da ta dva dokumenta još uvek nisu upućena u Brisel i da to nije dobro za dostizanje našeg cilja u profesionalnom smislu, a to je dostizanje NATO standarda, da nas to usporava. To je sasvim sigurno.

blem, za koji uglavnom kažem da ga administrativna linija deli samo sa stanovišta odgovornosti, ali su i tri opštine na jugu centralne Srbije i eventualno Raška oblast bezbednosno vezana priča sa pitanjem Kosova i Metohije i severa susedne Makedonije i sa svim onim što pripada tom bezbednosnom kompleksu.

Naravno da nas to zaokuplja u smislu da jako pažljivo pratimo šta se dešava. Zasad sa KFOR-om imamo partnerski odnos, korektan, imamo vrlo intenzivnu komunikaciju u oblasti obaveštajnog rada, ponašamo se kao partneri i mislim da je to jako dobro.

Restrukturiranje Vojske Srbije, uključujući i formiranje treće ili četvrte brigade i moć tih jedinica i te kako je uvažilo realan problem koji može da iskrnsne dole. Isto tako mi znamo da eskalacija u tih nekoliko opština, odnosno u kopnenoj zoni bezbednosti, kako je praksa pokazala, uglavnom ne bude nešto što je interno generisano. Možemo da kažemo da čak imamo vrlo dobru komunika-

OPŠTE INFORMACIJE

Fondacija Friedrich-Ebert osnovana je 1925. godine kao političko nasleđe prvog demokratski izabranog predsednika Nemačke, Friedricha Eberta. Socijaldemokrata Ebert, koji se od zanatlije uzdigao na najvišu državnu funkciju, podstakao je osnivanje fondacije sa sledećim ciljevima:

- političko i društveno obrazovanje ljudi svih društvenih slojeva u duhu demokratije i pluralizma
- stipendiranje mladih, nadarenih studenata i podrška u istraživačkom i naučnom radu
- doprinos međunarodnoj komunikaciji i saradnji

Fondaciju Friedrich-Ebert su Nacisti zabranili 1933. godine, a 1947. je ponovo počela sa radom i do danas sledi svojim brojnim aktivnostima tada postavljene ciljeve.

Kao privatna, kulturna i institucija od javnog interesa, sledi ideje i vrednosna načela socijalne demokratije.

Od samog osnivanja fondacija se zalaže za međunarodnu saradnju i osniva svoje kancelarije u preko sto zemalja sveta dajući doprinos razvoju pluralizma, pravne države, socijalne pravde i nenasilnom rešavanju konflikata u državi i društvu.

Friedrich-Ebert-Fondacija je privatna, kulturna i institucija od javnog interesa, koja sledi ideje i vrednosna načela socijalne demokratije i radničkog pokreta. Deluje širom sveta aktivnostima u duhu prvog predsednika Nemačke Republike, gospodina Friedricha Eberta.

Zadaci fondacije su:

- političko i društveno obrazovanje kao sistem za prenos demokratskih vrednosti i stavova
- podrška međunarodnom razumevanju i partnerstvu sa zemljama u razvoju
- podrška studentkinjama i studentima, talentovanim za nauku i angažovanim u društvenim aktivnostima, kao i novim generacijama naučnika i naučnica iz zemlje i inostranstva
- naučni i istraživački rad
- podrška kulturi i umetnosti

Partneri Fondacije Friedrich-Ebert su sindikati, nevladine organizacije, udruženja građana, istraživačke i edukativne institucije, građanski pokreti, organizacije civilnog društva, parlamenti, državne institucije i međunarodne organizacije. Težišta rada svih kancelarija fondacije odgovaraju i posebnim potrebama i zahtevima lokalnih partnera. Obrazovanje, savetovanje ili razmena iskustava sprovodi se uz pomoć eksperata ili ekspertskih grupa na edukativnim skupovima, konferencijama, seminarima, radionicama, javnim tribinama. U zemljama istočne i jugoistočne Evrope tematski okviri obuhvataju između ostalog, demokratizaciju društva, ekonomski oporavak i proces privredene i političke integracije u Evropsku Uniju.

MEĐUNARODNA SARADNJA

Međunarodna saradnja spaja Fondaciju Friedrich Ebert sa partnerima u preko sto zemalja sveta.

Cilj ove saradnje je podrška većoj participaciji, pluralizmu, pravnoj državi, socijalnoj pravdi i nenasilnom rešavanju konflikata kako u državi tako i u društvu. Partneri FESa su sindikati, udruženja, istraživačke i obrazovne institucije, građanski pokreti, organizacije civilnog društva, ali i parlamenti, institucije vlasti i međunarodne organizacije.

Oblasti rada su u koheziji sa potrebama lokanih partnerskih organizacija. Obrazovanje, savetovanje i razmena iskustava sprovode se putem saradnje sa ekspertima, organizovanjem konferencija, seminara, okruglih stolova i radionica. Spekter tema prostire se od demokratizacije, u mnogim zemljama Afrike, Azije i Latinske Amerike, do tranzicije u srednjoj i istočnoj Evropi, kao i problemima ekonomske i političke integracije u Evropi i širom sveta.

FONDACIJA U SRBIJI

U Srbiji fondacija Friedrich Ebert radi od 1996. godine podržavajući razvoj civilnog društva i demokratizaciju društvenih struktura kroz seriju projekata. Partneri fondacije na ovim prostorima su, pored ostalih, sindikati, nevladine organizacije, naučne ustanove, slobodni mediji, politički edukativni centri, itd.

Fondacija u saradnji sa svojim partnerima organizuje edukativne skupove, seminare, okrugle stolove, konferencije, tribine, publikuje i promovise časopise, naučne studije i istraživanja. Potpomaže uspostavljanje dijaloga između različitih etničkih grupa, političkih partija i sindikata, nenasilno rešavanje sukoba, uspostavljanje dijaloga i saradnje, i pruža podršku društvenim institucijama (fakultetima, institutima, školama) u njihovom naučnom radu.